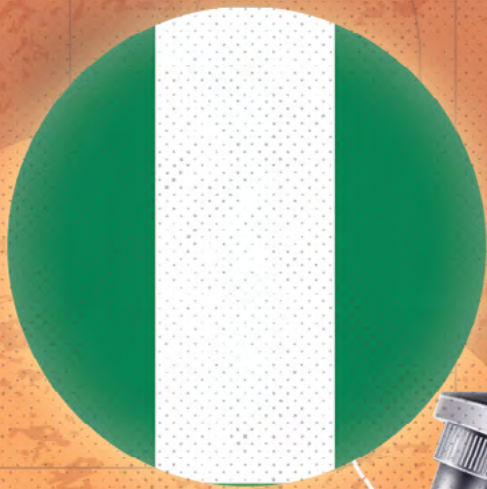

LONDA

RIPOTI YA HAKI ZA KIDIJITALI NA USHIRIKSHWAJI KATIKA AFRIKA

NIGERIA

LONDA

Ripoti ya Haki za Kidijitali na Ushirikishwaji Barani Afrika 2022

Imechapishwa na Paradigm Initiative
374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria
Email: media@paradigmhq.org
www.paradigmhq.org

Iliyochapishwa Aprili 2023

Ripoti iliyotolewa na Paradigm Initiative
Ubunifu na Muundo na Kenneth Oyeniya

Chapisho hili linaweza kunaswa tena kwa matumizi yasiyo ya kibiashara kwa namna yoyote ile mradi sifa inayostahili imetolewa kwa wachapishaji, na kazi itawasilishwa bila upotoshaji wowote.

Hakimiliki © 2023 Paradigm Initiative

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

ISBN: 978-978-797-8980-8

Nigeria

► Ufupisho

Ripoti hii inawasilisha matokeo ya ukuaji na upanuzi wa Mtandao wa kasi (Broadband) nchini Nigeria mwaka wa 2022. Pia inaeleza kwa kina mipango ya serikali ya kupanua usambazaji wa mtandao wake wa simu za 5G nchini. Ingawa watu binafsi nchini walipata tena ufikiaji wa jukwaa la Twitter, ilichukua takriban mwaka mmoja kwa tangazo muhimu kutoka kwa mahakama za kikanda, huku mahakama za mitaa zikiendelea kukabiliwa na ucheleweshaji. Nigeria pia imeanza mchakato wa kuunganisha pamoja sera ya kuendeleza Akili Bandia nchini humo na kufanya jaribio lake la sita la kupitisha mswada wa ulinzi wa data. Kwa ujumla, ripoti ya nchi hii inatoa muhtasari wa maendeleo katika hali ya haki za kidijitali ya Nigeria.

Utangulizi

Nigeria ni mojawapo ya nchi zenye uchumi mkubwa zaidi barani Afrika, ikiwa na takriban watu milioni 202 na mojawapo ya idadi kubwa ya vijana duniani.¹Nigeria ilipata uhuru wake kutoka kwa Uingereza mnamo Oktoba 1960². Tangu wakati huo, ilitawaliwa kati ya utawala wa kijeshi na kidemokrasia hadi 1999 na imedumisha utawala wa kidemokrasia tangu wakati huo.³Nigeria daima imekuwa ikithamini demokrasia yake kwani siku zote ilipigania kwa bidii kupitia vikundi tofauti vya haki za kiraia kwa ajili yake wakati wa sheria tofauti za kijeshi.⁴Kila katiba ya Nigeria tangu uhuru wa nchi hiyo daima imekuwa na haki za binadamu zilizoangaziwa ndani yake na inabakia kuwa hivyo kwa katiba ya sasa ambayo ilianza 1999.⁵Licha ya kutambuliwa kwa haki hizi, Nigeria bado inapitia ukiukaji mbalimbali wa haki za binadamu⁶. Mfumo wa ikolojia wa haki za binadamu wa Nigeria bado unabadilika ili kuona Haki za Kidijitali kama haki za binadamu ambazo zinapaswa kuhifadhiwa mtandaoni na nje ya mtandao.

1 World Bank, *The World Bank in Nigeria - Overview*. <https://www.worldbank.org/en/country/nigeria/overview> , (accessed on 18 December 2022).

2 Nigerian Finder , How Did Nigeria Gain Independence In 1960, <https://nigerianfinder.com/how-did-nigeria-gain-independence-in-1960/> , (accessed on 17 December 2022).

3 IJOMAH, B.I.C. "NIGERIA'S TRANSITION FROM MILITARY TO CIVILIAN RULE: AN OVERVIEW" *Journal of Political & Military Sociology* 28, no. 2 (2000): 293–310. <http://www.jstor.org/stable/45292816> , (accessed on 18 December 2022).

4 ChatHam House, *Democracy In Nigeria* <https://www.chathamhouse.org/2022/06/democracy-nigeria> , (accessed on 25 December 2022).

5 Adu, A. M Ibitoye, M. O Adewumi, A. D. Fundamental Human Rights And The Nigerian State In Historical Perspective *international Journal Of Advanced Research In Issn: 2278-6236 Management And Social Sciences Impact Factor: 7.065 Vol. 9 | No. 7 | July 2020 Wwww.Garph.Co.Uk Ijarmss | 47*, (accessed on 20 December 2022).

6 Amnesty International, *Everything You Need To know About Human Rights In Nigeria*. <https://www.amnesty.org/en/location/africa/west-and-central-africa/nigeria/report-nigeria/>, (accessed on 26 December 2022).

Uchambuzi wa Nchi

UHURU WA MTANDAO

UFIKIAJI WA MTANDAO NA UVURUGAJI

Mtandao umekuwa mojawapo ya msingi muhimu zaidi wa ubunifu duniani kote, kuboresha maisha na kuunda fursa.⁷Nigeria inachangia 29% ya matumizi ya mtandao katika bara na 82% ya watumiaji wote wa huduma za mawasiliano ya simu. Kutokana na hali hiyo, taifa hilo ndilo soko kubwa la Afrika la teknolojia ya habari na mawasiliano (TEHAMA).⁸ Mnamo mwaka wa 2020, rais wa Nigeria alitia saini Mpango wa pili wa Mtandao wa kasi ya juu wa nchi hiyo ambapo alibainisha kuwa "haja ya ufikiaji wa mtandao mzima ni jambo la kutiliwa maanani".⁹Mpango wa pili wa Kitaifa wa Mtandao wa kasi ya juu wa Nigeria (2020-2025) ulizinduliwa kwa lengo la kufikia kupenya kwa 70% ifikapo 2025. Wakati huo, kiwango cha kupenya ni 39.85% kwani kulikuwa na miunganisho 76 ya mtandao ya kasi milioni.¹⁰

Hata hivyo, kulingana na Tume ya Mawasiliano ya Naijeria, upenyaji wa mtandao wa intaneti uliongezeka kutoka 40.88% Desemba 2021 hadi 45.55% Oktoba 2022.¹¹Zaidi ya hayo, kutoka jumla ya wateja 143,564,481 mwezi Desemba 2021 hadi wateja 152,710,160 mwezi Oktoba 2022, kulikuwa na ongezeko la asilimia 6 la watumiaji wanaotumia huduma za data (intaneti) kwa kila mtoa huduma aliyeidhinishwa kwa kutumia teknolojia tofauti, yaani GSM. na CDMA. Ili kufikia lengo lake la 70%, Nigeria itahitaji kuongeza upenyezaji wa broadband kwa 25% katika kipindi cha miaka mitatu ijayo kwa kiwango cha sasa.¹²

Mnamo Februari 2022, kampuni mbili za mawasiliano zilizoshinda zabuni ya mnada wa masafa ya 3.5 GHz kuzindua mtandao wa 5G nchini Nigeria, MTN Nigeria na Mafab Communications Limited, zilifanya malipo yao kamili ya \$273.6

milioni kila moja. Wakati Mafab ilititisha usambazaji baada ya kupokea kibali cha NCC cha nyongeza ya miezi mitano ya uchapishaji ambacho kiliisha tarehe 31 Desemba 2022, MTN iliendelea kupanua mtandao wake.¹³Nigeria inapanga kupiga

mnada maeneo mengine mawili ya 100MHz - Lot A (3400-3500MHz) na Lot C (3600-3700MHz) haswa - katika wigo wa 3.5GHz kwa mtandao wa Kizazi cha Tano (5G) kwa waendeshaji wawili wa ziada, mwaka mmoja baada ya mnada wa awali. Hili linafanywa kwa nia ya kuongeza zaidi upenyezaji wa mtandao mpana na kuhimiza ushindani wa haki katika utoaji wa huduma za 5G nchini Nigeria. Ingawa ugavi huo unakuja kama maendeleo yanayokaribishwa, unatatizwa wakati huo huo na

7 Nex data center(2015) the importance of the internet in life: Now and Tomorrow <https://www.nexdatacenter.com/the-importance-of-internet-in-life-now-and-tomorrow/>, (accessed on 26 December 2022).

8 The Borjen Project, THE IMPLEMENTATION OF 5G IN NIGERIA, September 19 2022 <https://borjenproject.org/5g-in-nigeria/>, (accessed on 25 December 2022).

9 Nigerian National Broadband Plan 2020-2025 <https://www.ncc.gov.ng/documents/880-nigerian-national-broadband-plan-2020-2025/file>, (accessed on 25 December 2022).

10 Samson Akintaro, Nigeria's broadband plan yields 5.24% penetration increase in 2 years, <https://nairametrics.com/2022/11/09/nigerias-broadband-plan-yields-5-24-penetration-increase-in-2-years/>, (accessed on 26 December 2022).

11 Nigerian Communications Commission, Industry Statistics, <https://www.ncc.gov.ng/statistics-reports/industry-overview#view-graphs-tables-6>, (accessed on 27 December 2022).

12 This Day, NCC to Auction Two Additional 5G Licences for \$547.2m, <https://www.thisdaylive.com/index.php/2022/10/23/ncc-to-auction-two-additional-5g-licences-for-547-2m/>, (accessed on 28 December 2022).

13 ibid

upenyezaji mdogo wa bara, usalama wa mtandao, ukosefu wa ufafanuzi kuhusu kanuni za wigo, wasiwasi juu ya uwezekano wa kibiashara, tarehe za mwisho za kupeleka, miundombinu duni ya raia, uwezo mdogo wa kununua wa 5G- simu mahiri zilizowezesha, gharama ya data, usambazaji duni wa umeme, na mazingira duni ya uwekezaji, miongoni mwa masuala mengine yanayoikumba Nigeria kwa sasa.¹⁴

UHURU WA KUJIELEZA NA UHURU WA VYOMBO VYA HABARI

Haki ya uhuru wa kujieleza imo katika sura ya 4 ya Katiba ya Nigeria na vyombo vingine vya Kimataifa vya Haki za Kibinadamu ambavyo Nigeria inashiriki kama vile Mkataba wa Afrika wa Haki za Kibinadamu na Watu (Mkataba wa Afrika) na Mkataba wa Kimataifa wa Kiraia na Kiraia. Haki za Kisiasa (ICCPR). Utekelezaji wa haki hii ni muhimu kwa kuhakikisha haki za binadamu, demokrasia na utawala wa sheria. Vyombo vya habari vina jukumu muhimu katika kuwezesha uhuru huo, na teknolojia ya Kidijitali imeweka demokrasia zaidi katika nyanja ya umma.

Katika miaka ya hivi karibuni, serikali ya Nigeria imezuia maudhui ya mtandaoni na majukwaa ya mitandao ya kijamii. Mnamo Juni 2021, serikali iliamuru Twitter izuiwe kwenye mitandao mingi mikuu. Siku zilizopita, jukwaa lilikuwa limefuta chapisho kutoka kwa akaunti ya Rais Buhari na kulisimamisha kwa saa 12.¹⁵ Kufuatia hilo, serikali iliagiza makundi ya wanahabari kuacha kutumia Twitter na kutishia kuwachukulia hatua za kisheria Wanigeria waliopata huduma hiyo kupitia mbinu za kukwepa (VPN). Twitter ilianza kupatikana tena mnamo Januari 2022.¹⁶ Marufuku hiyo iliondolewa, kwa mujibu wa maafisa wa serikali, baada ya

Twitter kutii mahitaji kadhaa, ikiwa ni pamoja na kufungua ofisi nchini, kumteua mwakilishi wa nchi aliyeteuliwa kushughulikia mamlaka za Nigeria, na kulipa kodi. Kampuni, hata hivyo, haijakubali rasmi kufuata mahitaji haya.¹⁷

Ingawa kesi tofauti zilifunguliwa mahakamani kwenye marufuku ya mitandao ya kijamii, bado hakuna mvuto kutoka kwa mahakama za ndani. Hata hivyo, tarehe 14 Julai 2022 Mahakama ya Jumuiya ya Kiuchumi ya Nchi za Afrika Magharibi (ECOWAS) iliamua juu ya suala hilo, ikiweka kipaumbele na kuchangia katika ufahamu wa sheria kuhusu hili barani Afrika. Mahakama ya ECOWAS iliamua uamuzi wa Jamhuri ya Shirikisho la Nigeria juu ya kusimamisha matumizi ya mtandao wa Twitter nchini humo, kama 'kinyume cha sheria na kinyume na majukumu ya kimataifa ya nchi'.¹⁸ Kwa hiyo iliamuru Nigeria kuhakikisha kuwa kusimamishwa kazi kinyume cha sheria hakutatokea tena na kuchukua hatua zinazohitajika kurekebisha sheria zake ili ziendane na haki na uhuru zilizoainishwa katika Mkataba wa Afrika ulioanzisha Tume ya Afrika ya Haki za Binadamu na Watu na Mkataba wa Kimataifa wa Haki za Kiraia na Kisiasa. Hakuajwa na hali kama hiyo kutokea tena tangu wakati huo, lakini misukosuko ipo katika kutarajia uchaguzi mkuu wa nchi hiyo mwaka 2023, kwani mwelekeo barani Afrika umekuwa ni kukatika kwa intaneti wakati wa vipindi vya uchaguzi, hali ambayo itathibitika kuwa na gharama kubwa kwa nchi.¹⁹

MAJARIBIO MENGINE YA UDHIBITI

Mnamo tarehe 13 Juni, 2022, Wakala wa Kitaifa wa Maendeleo ya Teknolojia ya Habari ("NITDA") alitoa rasimu ya kanuni ya Utendaji ya Majukwaa ya Huduma za Kompyuta/Waamuzi wa Mtandao ("kanuni").²⁰

14 The Guardian, Lessons, opportunities as Nigeria undertakes another 5G auction, December 25 2022 <https://guardian.ng/technology/lessons-opportunities-as-nigeria-undertakes-another-5g-auction/>, (accessed on 28 December 2022).

15 Wion, Twitter suspends Nigerian president's account for 12 hours, <https://www.wionews.com/world/twitter-suspends-nigerian-presidents-account-for-12-hours-389291>, (accessed on 29 December 2022).

16 BBC News Pidgin, Twitter ban in Nigeria: President Buhari lift ban on Twitter after seven months, <https://www.bbc.com/pidgin/59969898>, (accessed on 28 December 2022).

17 Access Now, "Blocking access to Twitter in Nigeria is a flagrant violation of fundamental rights," January 13, 2022, <https://www.accessnow.org/nigeria-blocks-twitter-keepit/#:~:text=Bloc>, (accessed on 28 December 2022).

18 Community Court of Justice, Ecowas Court Orders Nigeria To Guarantee Not To Repeat Unlawful Ban On Twitter, <http://www.courtecawas.org/2022/07/16/ecowas-court-orders-nigeria-to-guarantee-not-to-repeat-of-the-unlawful-ban-on-twitter/>, (accessed on 29 December 2022).

19 Yomi Kazeem, An election internet shutdown would cost Nigeria \$134 million a day, Yahoo Finance, https://finance.yahoo.com/news/election-internet-shutdown-cost-nigeria-142407821.html?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xlLmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAKAgjWGQlybWcijaMkOzI7M47Fs15hQx3BB30qLW5jIKPdJPF-1SQnelDcc4FOADF9DR8-iOUOtgMvh_SmV7KMP8TQht55xs_LsszUyzVrkDxcXy014ZlyLl12Gl5xF9pvO5oE5Rsex4ZmrhQjqKmyWS2CfK4qnCXws8oHqauT, (accessed on 27 December 2022).

20 Code Of Practice For Interactive Computer Service Platforms/ Internet Intermediaries, <https://nitda.gov.ng/wp-content/uploads/2022/06/Code-of-Practice.pdf>, (accessed on 26 December 2022).

Malengo ya kanuni hii ni pamoja na kufafanua mbinu bora ambazo Majukwaa lazima yafuate, kuhakikisha mfumo salama wa kidijitali wa Nigeria kwa Wanigeria na wageni, na kubainisha hatua za kukabiliana na madhara kama vile taarifa potofu na taarifa mbovu ambazo zinaweza kusababishwa mtandaoni.

Kanuni hii itatumika kwa Majukwaa yote ya Huduma ya Kompyuta/Waamuzi wa Mtandao na mawakala wao nchini Nigeria na baadhi ya mifumo iliyoathiriwa inayostahili kuzingatiwa ni Twitter, Meta na Google. Maswali machache makuu ya kanuni hii ni Ujumuishaji wa Lazima wa Mifumo Kubwa ya Huduma, Utoaji wa Habari Kulingana na Agizo la Mahakama, Uondoaji wa Maudhui Haramu au Yanayokatazwa, uundaji wa Kituo cha Malalamiko, na Uwasilishaji wa Lazima wa Ripoti ya Uzingatiji ya Mwaka, kati ya zingine. Kanuni hiyo ilikabiliwa na kutokuwa na imani na wadau tofauti kwani ilionekana kama jaribio jingine la serikali “kudhibiti mitandao ya kijamii na kubatilisha uhuru wa kujieleza”²¹

Masharti ya kanuni hiyo pia yana uwezekano wa matumizi mabaya, kwa mfano, katika kuamuru kuondolewa kwa maudhui ndani ya saa 24 baada ya kupokea noti kutoka kwa Wakala wa Serikali aliyeidhinishwa kuhusu kuwepo kwa maudhui kinyume cha sheria. Maudhui kinyume cha sheria yamefafanuliwa chini ya kanuni hiyo kumaanisha maudhui yoyote ambayo yanakiuka sheria iliyopo nchini Nigeria. Suala ni kwamba Wakala hatakiwi kueleza jinsi au kwa nini maudhui ni kinyume cha sheria, na jukwaa la mtandaoni halipewi fursa au muda wa kuthibitisha uhalali wa maudhui, hasa katika kesi ambazo haijulikani wazi iwapo maudhui ni haramu kihakika. Sehemu hii inaweka wajibu wa jumla wa kuzingatia pamoja na utata mwingi ambao unaweza kutumiwa vibaya na serikali dhalimu kwa sababu kanuni haelezi taarifa zisizo sahihi au machafuko ya umma.

Kulikuwa na wito wa wadau mbalimbali kutaka

kanuni hiyo ipitiwe upya²² maana inaonekana kana kwamba ni uzao mpya²³ wa “muswada wa matamshi ya chuki” na “muswada wa mitandao ya kijamii”.

FARAGHA NA UFUATILIAJI

Katiba ya Nigeria ya 1999, ambayo inakubali faragha na uhuru wa kujieleza kama haki za msingi, ndipo haki ya faragha ya Wanigeria inapoanzia. Faragha ya raia, makazi yao, mawasiliano, mazungumzo ya simu, na mawasiliano ya simu yamehakikishwa na kulindwa, kulingana na Kifungu cha 37. Nchini Nigeria, ukusanyaji na uhifadhi wa data ya kibinafsi hupenya kila nyanja ya maisha, na hivyo kuzua wasiwasi mkubwa kuhusu sheria za faragha za nchi. kwa kuzingatia hatari zinazohusiana na data inayoshughulikiwa hadharani na kwa faragha.

Nigeria inakusanya data nyingi za kibayometriki; serikali hukusanya data hii kwa ajili ya huduma za benki, utambulisho wa kidijitali, leseni na kadhalika. Katika sekta ya kibinafsi, data inakusanywa kupitia maombi kama vile maombi ya mikopo ya pesa, maombi ya benki na mengine. Masuala mengi ya faragha yameunganishwa na matumizi ya mifumo ya data ya kibayometriki, ikijumuisha ulaghai na upangaji wa kijamii, pamoja na wizi wa utambulisho unaowezekana na wahusika ambao hawajaidhinishwa kuvamia hifadhidata za kibayometriki na kusababisha ukiukaji wa data.²⁴ Haki za watu binafsi kwa faragha, usalama na ulinzi wa data huathiriwa sana na hili. Huenda mtu asiwe na udhibiti tena wa data ya kibayometriki mara tu ikiwa imeathiriwa, kwani inaleta matatizo ya udukuzi na ufuatiliaji wa watu wengi.²⁵

Bajeti ya jumla ya sekta ya ulinzi ya 2022 ilikuwa bajeti ya Naira trilioni 2.7 na bilioni 83.8 kuelekea vifaa vya ulinzi na usalama. Polisi walikuwa na bajeti ya naira bilioni 1.1 kwa vifaa vyake vya kijasusi na jeshi la wanamaji lilikuwa na bajeti ya bilioni 1.27 kwa vifaa vyake vya uchunguzi.²⁶ Bajeti ya usalama ya Nigeria ambayo mara nyingi inajumuisha ufuatiliaji imeongezeka kwa trilioni 12²⁷ katika kipindi cha

21 Davidson Oтуру and Agboola Dosunmo, NITDA Code of Practice – potential impact on online platforms and social media, <https://businessday.ng/news/legal-business/article/nitda-code-of-practice-potential-impact-on-online-platforms-and-social-media/>, (accessed on 28 December 2022).

22 The Cave, Paradigm Initiative calls for review of NITDA's code of practice for online platforms, <https://www.thecable.ng/paradigm-initiative-calls-for-stakeholders-to-review-new-code-of-practice-for-online-platforms>, (accessed on 30 December 2022).

23 Gabriel Eze, What Digital Platforms and Intermediaries Should Know about NITDA's Code of Practice for Nigeria's Digital Space, <https://infusionlawyers.com/nitda-code-of-practice-for-digital-platforms/>, (accessed on 21 December 2022).

24 Samuel C. Uzoigwe (Esq.), Biometric Technology In Nigeria: Examining Data Privacy Concerns, March 21, 2022. <https://aanoip.org/biometric-technology-in-nigeria-examining-data-privacy-concerns/>

25 ibid

26 Budget, Federal Government of Nigeria approved budget 2022, <https://budget.org/fg-budget-dashboard/>, Accessed 28th January, 2023

27 Abdul Seye, Budget: Despite extra N12 trillion in 7 years, security remains elusive, as education, health suffer, Daily

miaka 7 iliyopita na bado kulikuwa na idadi kubwa ya ukiukaji wa data na usalama wa mtandao katika mwaka wa ukaguzi. Iliripotiwa kuwa biashara ndogo na za kati zilikabiliwa na ongezeko la asilimia 89 la mashambulizi ya mtandao ikilinganishwa na mwaka wa 2021.²⁸. Pia kulikuwa na ukiukaji mwingine mkubwa kama vile pale data ya raia 75,000 ilifichuliwa mtandaoni.²⁹. Licha ya ukiukaji huu mkubwa na kuwepo kwa kanuni ya ulinzi wa data ya Nigeria iliyotungwa mwaka wa 2019 hakujatolewa hata faini 10. Hata hivyo, kulingana na ripoti ya hivi punde zaidi ya Utendaji ya Kanuni

uvunjaji wa data. Mnamo 2021, arifa 105 za kufuata na kutekeleza sheria zilitolewa chini ya notisi 230 zilizotolewa mwaka wa 2020. Masuala ya kutii yaliyotatuliwa yalipanda kutoka 790 mwaka wa 2020 hadi 2080 mwaka wa 2021. Jumla ya ukiukaji wa data 17 ulichunguzwa na jumla ya faini za naira milioni 15 zilitolewa. Nambari hizi kwa bahati mbaya haziakisi idadi ya maswala ya faragha yanayotokea. Wadau wameelezea matarajio kwamba uchunguzi na uwekaji vikwazo viongezeke kwa kiasi kikubwa kufuatia kuanzishwa kwa Ofisi ya Kulinda Data ya Nigeria.³¹

ya Ulinzi wa Data ya Nigeria (NDPR)³⁰ kwa 2020-2021 kutoka NITDA, iliyotolewa mwaka 2022, simu 1350 zilipokelewa kutoka kwa Wanigeria wakiripoti

UTAWALA WA DATA

MAMLAKA YA ULINZI WA DATA NA UTARATIBU

Ingawa taifa la Nigeria limekuwa likikusanya data ya kibayometriki kwa karibu miongo miwili, mfumo wa ulinzi wa data uligawanywa katika sekta tofauti hadi 2019.³² Kanuni ya Ulinzi wa Data ya Nigeria 2019³³ ilikuwa hatua ya kwanza kuelekea mfumo wa ulinzi wa data nchini lakini mfumo haukuwa wa kutosha³⁴ kwa sababu nyingi ikiwa ni pamoja na upeo mdogo wa utekelezaji na hatua za adhabu. Haishangazi kwamba washikadau husika waliendelea kupigia kelele mfumo bora - sheria ya bunge - ya kusimamia usimamizi wa data nchini. Hata hivyo, kabla ya mfumo huo, rais wa Nigeria aliagiza Ofisi ya Kitaifa ya Kulinda Data ('NDPB') mwezi Februari 2022.³⁵ na tarehe 4 Oktoba 2022 NDPB hatimaye ilitoa rasimu ya Muswada wa Ulinzi wa Data, 2022.

Muswada huo ulikuwa hatua ya kufurahiwa kwani unaainisha kanuni na misingi halali ya kuchakata taarifa za kibinafsi. Muswada huo bila shaka unaboreshwa kwenye Kanuni iliyopo tayari ya Ulinzi wa Data ya Nigeria (NDPR) katika maeneo ambayo

post, <https://dailypost.ng/2021/10/15/budget-despite-extra-n12-trillion-in-7-years-security-remains-elusive-as-education-health-suffer/>, Accessed 23rd January 2023

28 Adeyemi Adepun, Cyber attack on Nigerian SMEs up by 89 per cent in 2022, The guardian, <https://guardian.ng/business-services/cyber-attack-on-nigerian-smes-up-by-89-per-cent-in-2022/>, Accessed January 16th 2023

29 Peoples gazette, Nigerian agency data breach exposes 75,000 personal details of citizens online, <https://gazettengr.com/nigerian-agency-data-breach-exposes-75000-personal-details-of-citizens-online/?tztc=1>, Accessed January 16th 2023

30 Nigeria Data Protection Regulation Performance Report 2020-2021, National Information Technology Development Agency (NITDA) https://ndpb.gov.ng/Files/hhNITDA_Compiled%20NDPR%20Draft%202020-2021_0701.pdf, Accessed January 16, 2023

31 Adeyemi Owoade, NITDA chased a thousand, NDPB will chase ten thousand, https://www.linkedin.com/pulse/nitda-chased-thousand-ndpb-chase-ten-adeyemi-o-owoade?trk=portfolio_article-card_title, Accessed January 16th 2023

32 Jumoke Lambo, Chisom okolie, Data Protection Laws and Regulations Nigeria 2022, July 8 2022 <https://iclg.com/practice-areas/data-protection-laws-and-regulations/nigeria>, (accessed on 29 December 2022).

33 Nigeria Data Protection Regulation 2019 <https://ndpb.gov.ng/Files/NigeriaDataProtectionRegulation.pdf>, (accessed on 21 December 2022).

34 Olumide Babalola, The Inadequacies Of Nigeria Data Protection Regulation 2019 : Review <https://olumidebabalola.com/nigeria-data-protection-regulation-2019/>, (accessed on 28 December 2022).

35 Maryam Abdullahi, Buhari approves creation of data protection bureau, appoints Olatunji as CEO, the cable, February 4 2022, <https://www.thecable.ng/buhari-approves-creation-of-data-protection-bureau-appoints-olatumji-as-ceo>, (accessed on 29 December 2022).

inaeleza kwa uwazi kanuni za haki, uwazi na uwajibikaji. Pia inashughulikia ufanyaji wa Tathmini za Athari za Ulinzi wa Data (DPIA), uteuzi wa afisa wa ulinzi wa data (DPO), na haki za wahusika wa data, ikiwa ni pamoja na haki ya kupinga, kuondoa kibali, na kubebeka kwa data, na haki ya kutodhibitiwa. uamuzi kulingana na usindikaji wa kiotomatiki wa data ya kibinafsi.³⁶ Pia inalenga kuhalalisha NDPB kama tume huru na madhubuti ya udhibiti ili kusimamia ulinzi wa data na masuala ya faragha na kusimamia vidhibiti vya data na wasindikaji wa data ndani ya sekta ya kibinafsi na ya umma. Vile vile, maslahi halali yanatambuliwa kama msingi halali.³⁷

Mswada huu utakuwa jaribio la 6 la Nigeria la kupitisha sheria ya ulinzi wa data na inaziba mapungufu fulani, ambayo baadhi ni masuala yanayoweza kutokea ya uhuru. Chini ya Mkataba wa Umoja wa Afrika wa Usalama wa Mtandao na Ulinzi wa Data ya Kibinafsi, Sheria ya Ziada ya Jumuiya ya Kiuchumi ya Nchi za Afrika Magharibi ya Ulinzi wa Data ya Kibinafsi, Tamko la Kanuni za Uhuru wa Kujieleza na Kupata Taarifa Barani Afrika, na Mkataba wa 108 wa Baraza la Ulaya, moja ya hatua za uhuru ni kutofungwa na mkono wa utendaji wa serikali. Hivi siyo ilivyo kwa NDPB, kwani mswada huo unampa Waziri wa Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali nguvu nyingi, na kumpa mamlaka fulani ya usimamizi ambayo yanaweza kudhoofisha uhuru wa wakala.

VITAMBULISHO VYA DIJITALI

Serikali kote ulimwenguni zimechukua hatua kusambaza mifumo ya utambulisho wa kidijitali ili kukuza utawala bora na maendeleo ya kiuchumi. Naijeria pia, pamoja na Tume yake ya Kitaifa ya Kusimamia Vitambulisho (NIMC), iliyoanzishwa na Sheria ya NIMC Nambari 23 ya 2007, ikiwa na mamlaka ya kuanzisha, kumiliki, kuendesha, kudumisha na kusimamia Hifadhidata ya Vitambulisho vya Kitaifa nchini Nigeria. Kupitia hifadhidata, watu walioko chini ya Sheria hii wamesajiliwa na kupewa Nambari ya Kipekee ya Kitambulisho cha Kitaifa (NIN) na hatimaye kutolewa Kadi za Jumla za Madhumuni mengi (GMPC).³⁸

Matumizi ya mifumo ya utambulisho wa kidijitali yanaweza kuleta maswala kadhaa ya faragha na kuathiri haki za faragha za watu binafsi kwa njia mbalimbali. Matokeo yake, zaidi, na wengine katika miaka michache iliyopita.

Serikali pia iliamuru usajili wa kadi ya SIM na uunganisho kwenye mfumo wa vitambulisho vya kitaifa na kutishia kufungia SIM kadi ambazo hazikuwa zimeunganishwa. Hatua hii ilikabiliwa na upinzani fulani kwa vile watu

binafsi wanahusika na ukosefu wa mbinu bora za ulinzi wa data nchini, ambao unaacha data iliyokusanywa wazi kwa matumizi mabaya. Kukosa kuweka hatua za kuhifadhi faragha mapema kutaongeza hatari kadiri hifadhidata ya taifa inavyokua.

Wasiwasi mwingine umekuwa hifadhidata nyingi za utambulisho zinazodumishwa na mashirika ya serikali ambayo mara nyingi hayana mbinu madhubuti za usimamizi na

³⁶ Data Guidance, Nigeria: NDPB releases draft Data Protection Bill, October 2022, <https://www.dataguidance.com/news/nigeria-ndpb-releases-draft-data-protection-bill>, (accessed on 29 December 2022).

³⁷ Ridwan Oloyede, The new data protection bill in Nigeria, October 2022, <https://www.linkedin.com/pulse/new-data-protection-bill-nigeria-ridwan-oloyede-?trk=pulse-article>, (accessed on 28 December 2022).

³⁸ National Identity Management Commission (NIMC), About Us, <https://nimc.gov.ng/about-us/>, (accessed on 29 December 2022).

uwajibikaji. Ufikiaji huu usiozuiliwa na mamlaka ya serikali unaibua wasiwasi zaidi kuhusu ufuatiliaji. Rais amebainika kuwa ameidhinisha baadhi ya vyombo vya kutekeleza sheria kupata hifadhidata za utambulisho kupitia matamshi ya kiutendaji wakati ufuatiliaji unapaswa kutegemea sheria iliyopo pekee.³⁹

Pamoja na masuala hayo, Mkurugenzi Mkuu wa Tume ya Kusimamia Vitambulisho vya Taifa, Engr. Aliyu Aziz, anasema Tume hadi sasa imesajili watu milioni 89 katika uandikishaji unaoendelea wa Nambari ya Vitambulisho vya Taifa (NIN).⁴⁰ Inaripotiwa kuwa N36.76m imetengwa kwa ajili ya kusasisha makubaliano ya usaidizi wa matengenezo ya Miundombinu ya Mfumo wa Kitaifa wa Kusimamia Vitambulisho katika bajeti inayopendekezwa ya 2023.⁴¹

MAPITIO YA MFUKO WA HUDUMA KWA WOTE

Sheria ya Mawasiliano ya Naijeria (2003) ilimpa Rais wa Shirikisho la Jamhuri ya Nigeria mamlaka ya kuunda wajumbe kumi na mmoja wa Bodi ya Utoaji Huduma kwa Wote ili, miongoni mwa kazi nyinginezo, kutoa maelekezo mapana ya sera kwa ajili ya usimamizi wa Mfuko wa Utoaji wa Huduma kwa Wote (USPF). USPF ilianzishwa na Serikali ya Shirikisho la Nigeria ili kuwezesha kuafikiwa kwa malengo ya sera ya kitaifa ya ufikiaji kwa wote na huduma kwa wote kwa teknolojia ya habari na mawasiliano (TEHAMA) katika maeneo ya vijijini, ambayo hayajahudumiwa na ambayo hayahudumiwi vizuri nchini Nigeria. Sekretarieti ya Mfuko wa Utoaji wa Huduma kwa Wote (USPF) inaishi katika Tume ya Mawasiliano ya Nigeria (NCC), NCC yenyewe ni wakala wa Wizara ya

Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali kwa hivyo utekelezaji wa hazina hiyo haukosi ushawishi wa serikali.⁴² Baadhi ya miradi yake kwa miaka mingi ni pamoja na Upanuzi wa Kuharakisha wa Simu za Mkononi (BTS), Mpango wa Rural Broadband Initiative (RUBI), Vituo vya Maarifa ya Shule (SKC), Vituo vya Rasilimali za Jamii (CRC), miongoni mwa mingineyo.

Mfuko wa Utoaji wa Huduma kwa Wote ulichapisha ripoti za mwaka za 2011, 2012 na 2018⁴³. Ripoti hizi zilionyesha muundo wa USPF, maono yake, utafiti na miradi iliyofanywa katika miaka hiyo pamoja na mapungufu na changamoto zinazokabili. Ripoti ya 2018 iliangazia zaidi ratiba ya malengo ya mradi kutoka 2018 hadi 2022. Hata hivyo, 2018 ilikuwa ripoti ya mwisho iliyochapishwa ya USPF na taarifa kidogo kuhusu shughuli zake tangu wakati huo. Pamoja na ripoti ambazo zimechapishwa, kuna haja ya kuongezwa maelezo zaidi kwani kuna upungufu mkubwa wa maelezo mahususi kuhusu miradi na Taarifa Duni kuhusu zabuni na Manunuzi.⁴⁴ Pia inazua wasiwasi kuhusu ukosefu wa uendeleu wa miradi yake, USPF haijawa wazi katika shughuli zake licha ya ripoti ya Seneti ya 2019 kubainisha kuwa ina matumizi ya kawaida ya Naira bilioni 1.9.⁴⁵ Mfuko wa Utoaji wa Huduma kwa Wote, chini ya bajeti yake ya 2022, umebainika kuwaalika wakandarasi na watoa huduma wenye sifa, uwezo na sifa nzuri kutoa zabuni kwa Bidhaa, Ujenzi, Ufungaji wa Teknolojia ya Habari na Mawasiliano kwa Taasisi na Shule zinazohudumia Makundi yenye Changamoto na Ugavi wa Kompyuta. na Vifaa. Mfuko huo kwa ujumla umekuwa na miaka michache isiyo na matukio ikiwa ni pamoja na 2022.

MAENDELEO YA TEHAMA NA TEKNOLOJIA INAYOIBUKA

Takriban 80% ya mauzo ya nje nchini Nigeria yanahesabiwa na mafuta, na kuifanya sekta hiyo

39 Tech Hive advisory, The Right to Privacy in the Digital Age, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/digitalage/reportprivindigage2022/submissions/2022-09-06/CFI-RTP-Tech-Hive-Advisory.pdf>, (accessed on 29 December 2022).

40 Emmanuel Elebeke, NIN enrollment: We've captured 89m people - NIMC DG, Vanguard, September 2022, <https://www.vanguardngr.com/2022/09/nin-enrollment-we-ve-captured-89m-people-nimc-dg/>, (accessed on 29 December 2022).

41 Sami Tunji, NIMC gets presidential approval to replace weak infrastructure October 2022, Punch, <https://punchng.com/nimc-gets-presidential-approval-to-replace-weak-infrastructure/>, (accessed on 29 December 2022).

42 The Universal Service Provision Fund (USPF), www.uspf.gov.ng (accessed on 28 December 2022).

43 The Universal Service Provision Fund (USPF), <https://www.uspf.gov.ng/media-centre/downloads>, (accessed on 28 December 2022).

44 Budget, Universal Service Provision Fund Operational And Fund Management Desk Analysis, <https://yourbudget.com/wp-content/uploads/2017/11/USPF-REPORT.pdf>, (accessed on 18 January 2023).

45 The Senate, Federal republic of Nigeria, Report Of The Committee On Communications On The Universal Service Provision Fund (Uspf) Budget 2019 (accessed on 18 January 2023). <https://placng.org/i/wp-content/uploads/2019/12/Report-of-the-Senate-Committee-on-Communications-on-the-Universal-Service-Provision-Fund-Budget-Proposal-for-the-Year-Ending-31st-December-2019.pdf> (accessed on 18 January 2023).

kuwa moja ya wachangiaji wakubwa katika uchumi wa Nigeria. Hata hivyo, uzalishaji wa mafuta nchini Nigeria ulikuwa wa chini kabisa tangu 1990 mnamo Agosti 2022.⁴⁶Hapa ndipo teknolojia inapokuja kwani kati ya 2021 na 2022 TEHAMA imeinua sekta ya mafuta katika kukuza Pato la Taifa la Nigeria. Kulingana na Ofisi ya Kitaifa ya Takwimu (NBS), sekta ya mafuta ilichangia asilimia 6.63 pekee katika Q1 2022 na asilimia 6.33 kwa jumla ya Pato la Taifa katika Q2 2022, wakati TEHAMA, hasa makampuni ya mawasiliano, ilichangia 18.44% katika Pato la Taifa la Nigeria katika robo ya pili ya 2022. Sekta hii iliona kasi ya ukuaji wa 6.55% kutoka Q1 2022 na kusukuma sekta isiyo ya mafuta kuchangia 93.67% kwenye Pato la Taifa katika Q2 2022. Katika Q2 2021 na Q1 2022, sekta isiyo ya mafuta inayoongozwa na TEHAMA pia ilichangia. 92.58% na 93.37%, kwa mtiririko huo.⁴⁷Yote yakiangazia ukuaji mkubwa katika sekta hiyo nchini Nigeria mnamo 2022⁴⁸. Licha ya hatua hizi sekta ya Teknolojia bado haijafikia uwezo wake kamili kwani teknolojia ya fedha (Fin-tech) na Biashara nyinginezo zinazochipuka (start-ups) zenye uwezo wa kutumia teknolojia zinaweza kuchangia zaidi nchini. Hili linaweza kufikiwa kwa mazingira wezeshi hivyo basi kuanzishwa kwa Muswada wa Biashara zinazochipuka zinazotegemea teknolojia Naijeria 2021.⁴⁹Muswada huu ulipitishwa kuwa sheria mnamo Oktoba 2022 kwa lengo la kufidia mapungufu haya. Baadhi ya malengo ya Sheria ya Kuanzisha Naijeria ni kuziba pengo la ushirikiano kati ya wanaoanza Biashara za teknolojia na wasimamizi na kuhakikisha kuwa kanuni hatari zinazozuia ukuaji wao zinasitishwa. Pamoja na mambo mengine, muswada huo pia unalenga kuhimiza uanzishwaji, uendelezaji na uendeshaji wa kampuni zinazoanza nchini kupitia vivutio kama vile uanzishaji wa vituo vya vikundi, kodi ya mapumziko, mikopo ya serikali na miradi ya udhamini wa mikopo.⁵⁰Sheria hiyo bado ni changa na bado hatujaiona ikitekelezwa.

MIKAKATI YA AKILI BANDIA (AI)

Teknolojia za msingi za Akili Bandia (AI) zinazidi kuunganishwa katika maisha ya kisasa ya Wanigeria wengi, na kuna haja ya kuzingatia njia ambazo teknolojia kama hizo huathiri haki za kimsingi za Wanigeria. Kuanzia muundo wa awali hadi uuzaji wa zana na huduma zinazotumia AI kwa Wanigeria (inapohitajika) na kisha matumizi yake ya mwisho, kuna njia kadhaa ambazo matumizi ya AI yanaweza kuendeleza au kudhoofisha ulinzi wa haki za binadamu nchini Nigeria.⁵¹

Waziri wa Mawasiliano na Uchumi wa Dijitali, Profesa Pantami, hivi majuzi aliagiza Wakala wa Kitaifa wa Maendeleo ya Teknolojia ya Habari (NITDA) kubuni Sera ya Kitaifa ya Akili Bandia (NAIP).⁵² Njia ya

46 Omowumi Iledare, Nigeria is producing less and less oil. Here's why September 2022, <https://theconversation.com/nigeria-is-producing-less-and-less-oil-heres-why-191199> (accessed on 18 January 2023).

47 National bureau of statistics, Nigerian Gross Domestic Product Report (Q2 2022), <https://nigerianstat.gov.ng/e-library/read/1241219>

48 Marketforces Africa, Digital Economy Booms as ICT Contributes 18.44% to Nigeria's GDP, August 2022 <https://dmarketforces.com/digital-economy-booms-as-ict-contributes-18-44-to-nigerias-gdp/> (accessed on 18 January 2023).

49 A Bill For An Act To Provide For The Creation And Development Of An Enabling Environment for Technology-Enabled startups in Nigeria and For related Matters. Executive Bill, Enacted by the National Assembly of the Federal Republic of Nigeria 2021, HB1886, <https://placbillstrack.org/upload/HB1886.pdf>, (accessed on 23 January 2023).

50 Timi Odueso, The Nigeria Startup Bill has been approved, Tech Cabal, <https://techcabal.com/2022/10/19/the-nigeria-startup-bill-has-been-approved/>, (accessed on 23 January 2023).

51 Jake Okechukwu Effoduh, Towards A Rights-Respecting Artificial Intelligence Policy for Nigeria, Paradigm Initiative, November 2021, <https://paradigmhq.org/wp-content/uploads/2021/11/Towards-A-Rights-Respecting-Artificial-Intelligence-Policy-for-Nigeria.pdf>, (accessed on 27 December 2022).

52 Hadiza Umar, NITDA Directed to Develop National Artificial Intelligence Policy, PR Nigeria, -August 11, 2022, <https://prnigeria.com/2022/08/11/nitda-directed-develop/>, (accessed on 27 December 2022).

kuelekea kuunda mkakati madhubuti wa AI katika nchi mara nyingi ni ngumu, ambapo hatua kama vile tathmini ya mahitaji nchini ili kubaini wadau ni akina nani, watumiaji na wawezeshaji ni akina nani, na kupata makadirio ya baadaye ya AI nchini. ni jambo la lazima. Taarifa kwa vyombo vya habari iliyotiwa saina na msemaji wa NITDA, Hadiza Umar, ilisema kwamba maendeleo ya NAIP yanatarajiwa “kuongeza manufaa, kupunguza hatari zinazoweza kujitokeza, na kushughulikia baadhi ya matatizo yanayotokana na kutumia AI katika shughuli za kila siku za Wanigeria.” Ilisema zaidi kwamba “sera hiyo inatarajiwa kufaidi nchi, watu, na kuanzisha Kituo cha Kitaifa cha AI na Roboti (NCAIR).”⁵³

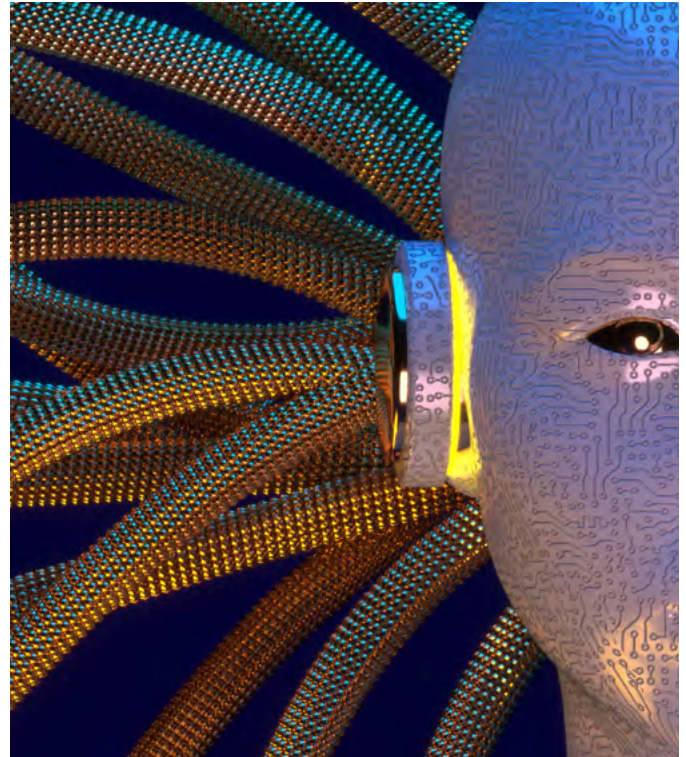
Majaribio ya kuanzisha sera ya AI ni ya kusifiwa na mojawapo ya maendeleo zaidi barani Afrika kwa wakati huu lakini kuna haja ya kuwa na mazingatio mbalimbali kabla ya kuanzisha sera hiyo na hatua za kuendeleza mkakati utakaochukuliwa na NCAIR hazikuwekwa wazi. Wataalamu mbalimbali wameangazia hatua muhimu za kuchukua kwa mkakati wa kiwango cha kimataifa ambao ni pamoja na kuunda kikosi kazi cha kitaifa sawa na kile ambacho serikali ya Malta ilifanya. Ambayo ilikuwa kuteua kikosi kazi cha kitaifa kilicholenga kuunda “mkakati wa Malta.ai”. Wanachama wa jopo kazi walitoka katika nyanja tofauti za maisha na kuleta mezani mchanganyiko sahihi wa uzoefu na shauku.⁵⁴Sera bora ya AI inahitaji uelewa wa jinsi AI na maendeleo mengine ya teknolojia yanayohusiana yanavyoweza kutumika kufikia malengo ya kitaifa na kusaidia kutatua matatizo mengi ya ndani. Hii itahitaji mashauriano ya kina na michango kutoka kwa washikadau katika sekta mbalimbali.

Data pia inahusika sana katika kuelekeza AI na kufanya muhimu wa kuwepo kwa mfumo wa usimamizi wa data kwa ajili ya utekelezaji wenye mafanikio. Hatimaye, sera inapaswa kuzingatia haki za binadamu.

UJUMUISHAJI WA TEHAMA KATIKA MIPANGO KAZI AU MIKAKATI YA KITAIFA.

Nigeria imezingatia TEHAMA katika mifumo yake ya sera tangu ilipowasilisha Sera ya Kitaifa ya

Teknolojia ya Habari mwaka 2001. TEHAMA imepata

nafasi ya kawaida zaidi nchini Nigeria tangu kuanzishwa kwa NITDA na Wizara ya Mawasiliano na Uchumi wa Kidijitali (hapo awali ilijulikana kama Wizara ya Mawasiliano. Teknolojia). Tangu wakati huo kumekuwa na sera mashuhuri kama vile Mkakati wa Kilimo wa Kidijitali wa Nigeria⁵⁵, Sera ya Taifa ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) katika Elimu.⁵⁶Hata hivyo, kukosekana kwa utekelezaji kunaacha sera hizo kuwa nyingi.

53 Johnstone Kpilaakaa, How to contribute to NITDA's National Artificial Intelligence Policy, <https://www.benjamindada.com/nitda-national-artificial-intelligence-policy/>, (accessed on 25 December 2022).

54 Digwatch, Malta establishes task force to develop national AI strategy, <https://dig.watch/updates/malta-establishes-task-force-develop-national-ai-strategy>, (Accessed 28th January, 2023)

55 Nigeria Digital Agriculture Strategy (2020-2030) https://nitda.gov.ng/wp-content/uploads/2020/11/Digital-Agriculture-Strategy-NDAS-In-Review_Clean.pdf (accessed on 30 December 2022).

56 National Policy On Information And Communication Technologies (Ict) In Education, 2019 <https://education.gov.ng/wp-content/uploads/2019/08/NATIONAL-POLICY-ON-ICT-IN-EDUCATION-2019.pdf>, (accessed on 30 December 2022).

Hitimisho na Mapendekezo

Kwa ujumla, Nigeria ilipiga hatua katika majaribio yake ya miundombinu bora na vyombo vya kisheria. Nchi pia iliona ukiukaji mdogo mwaka wa 2022 ikilinganishwa na miaka iliyopita. Hata hivyo, kumekuwa na mapungufu fulani ya mara kwa mara katika mazingira ya nchi kama vile majaribio ya karibu ya kupitisha sheria ya Ulinzi wa Data na sheria ya Haki za Kidijitali na Uhuru, majaribio kupitia sheria kubatilisha uhuru wa kujieleza na ukusanyaji wa data wa kibayometriki kiholela na uwezekano wa kutumiwa vibaya.

SERIKALI	TAALUMA	ASASI ZA KIRAIA
<p>Serikali</p> <ul style="list-style-type: none"> Ni lazima Serikali ihakikishe kwamba muunganisho unafika maeneo ya vijijini na wale ambao hawajahudumiwa kwa mujibu wa mpango wa mtandao wa Nijeria. Hili linaweza kufikiwa kwa kutumia Mfuko wa Utoaji wa Huduma kwa Wote. Serikali lazima ihakikishe kwamba katika upanuzi wake wa muunganisho, muunganisho huo lazima uwe wa maana, nafuu na wenye kupatikana kwa wote. Serikali lazima ichukue hatua madhubuti katika kuweka mazingira wezeshi kwa TEHAMA na teknolojia zinazoibukia nchini kwa kuongeza upatikanaji wa elimu na ufadhili wa masomo ya kiteknolojia. Uhamasishaji kuhusu haki katika Sheria ya Biashara changa zinazoanza lazima pia iundwe kama vile punguzo la kodi. Serikali lazima iheshimu na kutekeleza mikataba na maazimio yaliyotolewa na vyombo na mahakama za kikanda kulingana na majukumu yake ya kimataifa ya haki za binadamu. 	<p>Sekta Binafsi</p> <ul style="list-style-type: none"> Wahusika wa sekta ya kibinafsi lazima waimarisha usalama wa kidijitali na ulinzi wa data mbinu bora katika michakato yao. Kampuni za kibinafsi zinazoshughulikia data lazima ziteue maafisa wa ulinzi wa data na kuunda vitengo vya malalamiko huku zikifuata kanuni bora za kimataifa. Pale ambapo teknolojia za Akili Bandia zinapitishwa na watendaji binafsi lazima pia wahakikishe kuheshimiwa kwa haki za binadamu. 	<p>Asasi za kiraia</p> <ul style="list-style-type: none"> Watendaji wa asasi za kiraia lazima waendeleo kuiwajibisha serikali kupitia uanaharakati wao Watendaji wa asasi za kiraia wanapaswa kubeba zaidi wale wasiohudumiwa katika uanaharakati wao kushiriki habari zinazopatikana. Hili linaweza kufanywa kwa kuchukua jumbe za utetezi nje ya miji mikuu na kuzitafsiri katika lugha za wenyeji Wahusika wa mashirika ya kiraia wanapaswa kuendelea kutetea kupitishwa kwa misuada ya haki za kidijitali yenye manufaa huku wakifuatilia mazingira ya ukiukaji wa kisheria Wahusika wa mashirika ya kiraia lazima waendeleo kushughulikia ukiukaji wa haki za kidijitali kupitia njia ya mahakama ili kushughulikia ukiukaji na kuunda mazingira ya kisheria yanayokuza haki za kidijitali.

SERIKALI	TAALUMA	ASASI ZA KIRAIA
<ul style="list-style-type: none"> • Serikali, katika ianzishe mamlaka mpya ya ulinzi wa Data na sheria ya ulinzi wa data, lazima ihakikishe uhuru wake kutoka kwa watendaji. Usajili mkubwa wa vitambulisho vya kidijitali bado unaendelea, ilhali mfumo sahihi wa usimamizi wa data bado haujapitishwa kuwa sheria. Serikali ya Nigeria inapaswa kuharakisha juhudi hizi ili kuzingatia viwango vya kimataifa na kupata imani ya umma. • Serikali lazima ifanye matumizi ya Hazina ya Utoaji wa Huduma kwa Wote, miradi na manunuzi yake kwa umma na kwa uwazi pamoja na ripoti zinazoweza kufikiwa za robo mwaka au mwaka. • Katika kuanzisha sera ya AI nchini Nigeria, serikali lazima itunge sera ambayo inazingatia haki za binadamu na ili kufanya hivyo lazima ifanye tathmini ya mahitaji, ramani ya washikadau na michakato thabiti ya mashauriano na washikadau katika sekta hiyo ili kuunda sera kabla ya kufanya hivyo. • Serikali lazima iunganishe TEHAMA katika sera mbalimbali za sekta na kuanzisha mpango madhubuti wa utekelezaji kwa kila moja. 		

     @ParadigmHQ

www.paradigmhq.org

Hakimiliki © 2023